Европейски парламент
2024 – 2029

ПРИЕТИ ТЕКСТОВЕ

P10_TA(2026)0068

Предстоящият Акт за европейското научноизследователско пространство

Резолюция на Европейския парламент от 10 март 2026 г. относно предстоящия акт за Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) (2025/2951(RSP))

Европейският парламент,

– като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), и по-специално член 179 от него,

– като взе предвид писмото на председателя на Комисията от 1 декември 2024 г. до члена на Комисията, отговарящ за стартиращите предприятия, научните изследвания и иновациите,

– като взе предвид работната програма на Комисията за 2026 г. (COM(2025)0870),

– като взе предвид предложението на Комисията от 28 февруари 2025 г. за препоръка на Съвета относно програмата за политиката за европейското научноизследователско пространство за периода 2025—2027 г. (COM(2025)0062),

– като взе предвид таблото с показатели за ЕНП за 2024 г., изготвено от Комисията,

– като взе предвид доклада на Марио Драги от септември 2024 г., озаглавен „On the future of European competitiveness“ (За бъдещето на европейската конкурентоспособност),

– като взе предвид доклада на Енрико Лета от април 2024 г., озаглавен „Much more than a market“ (Много повече от пазар),

– като взе предвид доклада от октомври 2024 г. от група независими експерти под ръководството на Мануел Ейтор, озаглавен „Align, act, accelerate — Research, technology and innovation to boost European competitiveness“ (Съгласуване, действие, ускоряване — Научни изследвания, технологии и иновации за повишаване на европейската

конкурентоспособност),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 22 октомври 2024 г., озаглавено „Осъществяване на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) — Укрепване на научните изследвания и иновациите в Европа: ЕНП днес и утре“ (COM(2024)0490),

– като взе предвид препоръката на Съвета от 24 юни 2025 г. относно програмата за политиката за европейското научноизследователско пространство за периода 2025—2027 г.[1],

– като взе предвид съобщението на Комисията от 30 септември 2020 г., озаглавено „Ново ЕНП за научни изследвания и иновации“ (COM(2020)0628),

– като взе предвид Препоръка (ЕС) 2021/2122 на Съвета от 26 ноември 2021 г. относно Пакт за научни изследвания и иновации в Европа[2],

– като взе предвид Програмата за политиката за ЕНП за периода 2022—2024 г.,

– като взе предвид Програмата за политиката за ЕНП за периода 2025—2027 г.,

– като взе предвид Декларацията от Бон относно свободата на научните изследвания,

– като взе предвид своята резолюция от 14 декември 2023 г. относно младите изследователи[3],

– като взе предвид своята резолюция от 17 януари 2024 г., съдържаща препоръки към Комисията относно насърчаването на свободата на научните изследвания в ЕС[4],

– като взе предвид препоръката на Комисията от 11 март 2005 г., озаглавена „Европейска харта за изследователите и Кодекс за поведение при подбор на изследователи“[5],

– като взе предвид въпросите към Съвета и Комисията относно предстоящия акт за Европейското Научноизследователско

---

1 ОВ C, C/2025/3593, 30.6.2025 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 ОВ L 431, 2.12.2021 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 ОВ C, C/2024/4183, 2.8.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 ОВ C, C/2024/5713, 17.10.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 ОВ L 75, 22.3.2005 г., стр. 67, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

пространство (ЕНП) (O-000007/2026 – B10-0006/2026 и O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– като взе предвид член 142, параграф 5 и член 136, параграф 2 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид предложението за резолюция на комисията по промишленост, изследвания и енергетика,

А. като има предвид, че член 179 от ДФЕС установява целта за укрепване на научната и технологичната база на Съюза чрез Европейско научноизследователско пространство (ЕНП), което позволява свободното движение на изследователи, научни знания и технологии, повишава конкурентоспособността и подкрепя всички научноизследователски дейности;

Б. като има предвид, че актът за ЕНП предоставя важна възможност за подобряване на европейските научни изследвания чрез преодоляване на структурните предизвикателства, които оказват влияние върху екосистемата на научните изследвания и иновациите (НИИ) в ЕС, включително недостатъчна координация и сътрудничество, фрагментиране на системата и неравномерни резултати;

В. като има предвид, че актът за ЕНП може да помогне за осъществяването на „петата свобода“ чрез установяване на общи стандарти, осигуряване на единно прилагане на правилата и принос за пътната карта за единния пазар до 2028 г., както и за създаването на качествени работни места;

Г. като има предвид, че Съюзът все още няма интегрирано пространство за научни изследвания и иновации, което да привлича и задържа таланти, поради пречки като неподходящо подреждане на приоритетите при инвестирането в научни изследвания и иновации (НИИ) и факта, че само няколко държави членки постигат целта от 3% от БВП, определена за такива инвестиции, поради недостатъчна координация на политиките в областта на научните изследвания и иновациите, продължаващо фрагментиране, различия в резултатите и прекомерна административна тежест за изследователите и университетите;

Д. като има предвид, че програмата за политиката за ЕНП представлява ценна, необвързваща рамка за насочване на политиките на национално равнище и на равнището на ЕС в съответствие с целите на член 179 от ДФЕС, като насърчава доброволната координация и сътрудничество между държавите членки и Съюза; като има предвид, че за да се осигури по-стабилна основа за съгласувано и високоефективно ЕНП, тези цели трябва да бъдат допълнени от разпоредби и стимули съгласно бъдещия акт за ЕНП и инструменти като европейския семестър;

Е. като има предвид, че свободата на научните изследвания, включително независимостта на изследователите и институционалната автономност, високите постижения, отвореността и социалната отговорност, са основни ценности на ЕНП и са от съществено значение за демокрацията, конкурентоспособността и капацитета за иновации на Европа, което прави Европа безопасно място за изследователи от цял свят;

1. подкрепя съгласуването на приоритетите на Съюза и на държавите членки в областта на НИИ, за да се гарантира взаимното им допълване, да се засили сътрудничеството между университетите, научноизследователските организации, регионите, държавите членки и промишлеността, да се създаде ефективна рамка за управление, да се повиши привлекателността на научната кариера и частните инвестиции и да се постигне целта на Съюза за инвестиции в научноизследователска и развойна дейност (НИРД) в размер на 3% от БВП;

2. призовава за двупистов подход, който да съчетава доброволно сътрудничество в рамките на програмата за политиката за ЕНП за периода 2025—2027 г. и законодателни мерки, включително акта за ЕИП и допълнителни инициативи, за да се създаде обвързваща и приложима рамка за ЕНП;

3. препоръчва актът за ЕНП да бъде оформен като регламент, за да се постигнат целите на член 179 от ДФЕС, което ще гарантира прякото му приложение във всички държави членки, ще стимулира частните инвестиции в НИРД, ще насърчи свободното движение на изследователи, научни знания и технологии и ще допринесе за намаляване на разпокъсаността на единния пазар;

4. потвърждава важната роля на свободата на научните изследвания и институционалната автономност; призовава предложението за акт за ЕНП да бъде придружено от отделно законодателно предложение с ясна правна основа, което да защитава основната свобода на научните изследвания, включително минимални стандарти за правата на изследователите, етично поведение, почтеност и институционална независимост, и което да бъде подкрепено от ефективни механизми за мониторинг;

5. призовава актът за ЕНП да включва целта на Съюза за инвестиране на най-малко 3% от БВП на Съюза в НИРД до 2030 г., допълнена от национални цели за общите разходи за НИРД, което ще допринесе за постигане на целта на Съюза; призовава държавите членки да подобрят координацията на инвестициите в НИРД чрез национални пътни карти и цели, за да се гарантира взаимно допълване на публичното и частното финансиране; признава, че дружествата и отраслите,

ориентираните към научни изследвания, са от ключово значение за стимулиране на частните инвестиции, постигане на целта от 3% и насърчаване на качествени работни места;

6. призовава да бъдат приети разпоредби за засилване на частното участие в екосистемата на НИИ в ЕС чрез по-тясна координация и публично-частни партньорства, за преодоляване на продължаващите инвестиционни пропуски и разпокъсаността на пазара и за завършване на Съюза на капиталовите пазари, за да се ускори оползотворяването на знанията, да се укрепи технологичният суверенитет и да се подкрепят регионалните екосистеми за иновации;

7. призовава за по-голяма подкрепа за публичните научни изследвания чрез засилване на финансирането за европейски програми като „Хоризонт Европа“; насърчава държавите членки да увеличат финансовите ресурси за университетите и публичните научноизследователски организации;

8. призовава държавите членки да предприемат реформи за премахване на пречките пред свободното движение на изследователи и знания и да засилят трансграничното сътрудничество и иновациите, за да се превърне Европа в приобщаваща и привлекателна световна научноизследователска общност;

9. препоръчва с акта за ЕНП да бъдат въведени инструменти за планиране, измерими показатели и инструменти за мониторинг, отчитане и оценка, както и да се търси баланс между областите на изследване и фундаменталните и приложните научни изследвания;

10. призовава за засилено управление на ЕНП и за рационализиране на съществуващите политики и инструменти за мониторинг;

11. призовава Комисията и държавите членки да подобрят координацията между националните и европейските инициативи в областта на НИИ в съответствие с общите приоритети на ЕНП, като осигурят полезни взаимодействия между инструментите и политиките за финансиране на равнището на държавите членки и на Съюза с цел укрепване на глобалното научно и технологично лидерство на Европа;

12. призовава за по-силни и по-приобщаващи европейски екосистеми за иновации и технологии, които да насърчават сътрудничество между университетите, научноизследователските институции, стартиращите предприятия, МСП и промишлеността, за да се гарантират ефективен и сигурен трансфер на знания и по-добро прилагане на резултатите от европейските дружества, както и да се насърчават повишаването на квалификацията, преквалификацията и ученето през целия живот; подчертава необходимостта да се преодолеят различията в областта на НИИ

между държавите членки, особено държавите членки с по-ниски резултати в тази област, за да се подобри участието им в програмите на Съюза;

13. подчертава, че за функционирането на ЕНП са необходими свободно движение на изследователи и знания и трансгранично сътрудничество; призовава за предприемането на конкретни мерки за улесняване и опростяване на кариерното развитие на изследователите, особено на младите изследователи и тези, които са в началото на кариерата си, подобряване на мобилността, взаимното признаване на квалификациите и улесняване на визовите процедури; потвърждава подкрепата си за Европейска харта за научните изследователи; отбелязва, че дистанционният и хибридният режим на работа дават възможност на изследователите да работят в други държави членки, без да се преместват;

14. настоятелно призовава Комисията и държавите членки да насърчават равенство между половете и равни възможности в областта на научните изследвания и иновациите, особено в секторите, където жените са слабо представени, като същевременно се намали разликата в заплащането между половете;

15. подчертава необходимостта да се гарантира отворено и сигурно разпространение на знания, по-добра достъпност на научноизследователската инфраструктура, оползотворяване на знанията и етично и надеждно използване на нововъзникващите технологии, включително ИИ, в съответствие с ценностите и основните права на ЕС; подчертава значението на сигурността, целостта и ефективното разпространение на научните изследвания, финансирани с публични средства, включително в библиотеките, като същевременно се гарантира защитата на правата на интелектуална собственост;

16. препоръчва актът за ЕНП да бъде приведен в съответствие със съществуващите и бъдещите инициативи, като например акта в областта на иновациите, Пакта за научни изследвания и иновации, рамковата програма и европейското пространство за образование, за да се гарантират взаимно подсилващи се реформи, внедряване на иновации, мобилност на талантите и финансиране;

17. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция съответно на Комисията и на Съвета.